

List izhaja vsak petek

in velja s poštino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold.— Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sobarju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah h. št. 386. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. **Oznanila** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Peticija dr. Gorice do c. k. ministerstva. *)

Visoko c. k. ministerstvo!

Pred letom 1854 ste bile v Gorici dve sodniji, ena „I. sekcija“ za mesto druga pa kot „okrajna sodnija“ za Goriško okolico. Vsled ministerskega razpisa od 2. oktobra 1854 št. 253 ste pa te sodniji v eno samo v „mestno-pooblaščno sodnijo“ v Gorici združeni. Ta sodnija ima dvojno področje, omejeno za mesto Gorico, in obširniše kakor vsaka okrajna c. k. sodnija. V prvih letih se je zdelo, da bode mestno-pooblaščna sodnija dvojni svoji nalogi popolnoma vstrezati mogla; od leta 1858 do 1862 so bila opravila celó redkeja postala, tako da, čeravno ni imela ta sodnija toliko uradnikov, kolikor ste jih imeli do leta 1854 c. k. okrajna sodnija za goriško okolico, in pa sodnija I. sekcije, je vendar redno in v zadostenje vsa opravila opravljala. V teh letih je imela ta sodnija po 5 juridičnih uradnikov, 3 auskultante, 4 kanceliste in 5 diurnistov.

V letu 1859 je bilo vseh civilnih opravil št. 10557, in 356 kazenskih; prišlo je na vsakega juridičnega uradnika po $13\frac{4}{5}$ rednih, 16 okrajšanih pravnih, 48 dediščinah obravnav in 67 kazenskih opravil in med temi 39 ovadeb. To leto kaže toraj skoro ravno toliko opravkov kolikor ste jih imeli v letu 1852 obe sodniji, I. sekcije in okolične skupaj. Razložek pa je velik med osebjem leta 1859 in onim, ki ste ga imeli omenjeni sodniji skupaj, ker je bilo leta 1852 pri obeh sodnijah 7 ju-

*) Advokatska kamora je poslala do ministerstva peticijo enakega zapopadka, kakoršnega je predstojeca. Ur.

Listek.

EVFEMIJA.

Povest iz prvega stoletja kristijanstva.

Spisal A. Lukovič.

(Dalje.)

II.

Obrnimo svoje korake proti bregu adrijskega morja; tu tik morja skoro stoji lepo, nizko a okusno poslopje. Krasen vrt se razprostira prek obrežja; košata drevesa dajajo zadosti varnosti pred solnčnimi žarki. Dan se bliža koncu, krasen večer je nastopil, hladni vetrič pihlja od zahoda, proti jugu vidi se krasno razsvitljeno morje, zahajajoče solnce ga za odhod zadnjikrat poljublja.

Tik morja na vzvišenem prostoru na nizkem stolu na pol ležaje sedi krasna de-

ridičnih uradnikov, 1 auskultant, 5 kancelistov, 6 diurnistov, in prišlo je na vsakega juridičnega uradnika po 14 rednih, 42 okrajšanih pravnih, 23 sklenenih dediščinah obravnav in po 111 kazenskih opravkov.

Od leta 1862 pa je poskočilo število vseh opravkov in raslo leto za letom, pa ne da bi se bilo pomnožilo v primeri tudi osebje te sodnije, in je doseglo število vseh civilnih opravkov leta 1873 število 15799, med kterimi se nahaja 113 rednih, 230 okrajšanih pravnih, 207 sklenenih dediščinah obravnav, kazenskih opravkov pa št. 1979.

Osebja pa je imela ta sodnija v preteklem letu le malo in sicer: 4 juridične uradnike, 4 auskultante, 2 kancelista in 6 diurnistov. Prišlo je toraj v preteklem letu na vsakega pravnega uradnika po 28 rednih, $57\frac{1}{2}$ okrajšanih pravnih, 51 sklenenih dediščinah obravnav in $494\frac{3}{4}$ kazenskih opravkov, med kterimi se nahaja 385 ovadeb.

Ako se primeri to leto letu 1852, vidi se, da se je delo za vsakega uradnika pomnožilo v okrajšanih pravnih čez polovico, in v dediščinah obravnavah in rednih pravnih pa za dvakrat toliko. Še večja je razlika v kazenskih opravkih, ker že same ovadbe znašajo trikrat toliko, kakor v letu 1852, in celo število se je pomnožilo za čez štirikrat.

V letu 1873 pa so se pridružile še pravde za male zneske, ktere so dale samo v treh zadnjih mesecih 76 poravn, 53 kontumacnih razsodeb vsled prejšnje obravnave. Ako ostane to primerje tudi v letu 1874 imelo se bo konec leta 304 poravn, 212 kontumacnih razsodeb in 60

razsodeb po prejšnji obravnavi.

Te pravde za male zneske ne bodo skoro nič zmanjšale števila okrajšanih pravnih, ker bi ne bila vpeljana obravnava za male zneske, bi ne bilo še $\frac{1}{4}$ del vseh tožeb.

Naj se omeni še delo, ki ga imajo uradniki pri sprejemanju pravnih za male zneske, za okrajšano obravnavo kazenskih ovadeb, in pa vsakovrstne komisije, posebno pri pravnih za motenje posesti, bode vsakdo priznati moral, da so sedanji juridični uradniki te sodnije z delom preobloženi, da ga ne morejo opravljati tako, kakor to interes prava in strank zahteva, in da pri vsem tem se čez mero žrtujejo.

Ali to še ni zadosti. Z novim letom je prišel v veljavo novi kazenski obravnavni red, vsled katerega je imenovan voditelj mestne sodnije za predsednika senatu sestavljenemu za obravnavanje vseh hudodelstev, ki ne spadajo pred porotno sodnijo in pa senatu II. stopinje za obravnavo o prestopkih. Drug juridičen uradnik pa je imenovan pa za uda prvega senata. Kako bode mogel gospod voditelj mestne sodnije voditi sodnijo, predsedovati dvema kazenskima senatoma in povrh tega še reševati vse na-nj spadajoče pravde pri mestni sodniji, in kako se bo mogel drugi uradnik te sodnije udeleževati vseh kazenskih obravnav pri c. k. okrožni sodniji in izdelovati pri mestni sodniji vsa nanj spadajoča dela, tega ne more nikdo razumeti.

Pri vsem vse hvale vrednem prizadevanji voditelja in družih juridičnih uradnikov, gredo pravde le polzevo pot, ker se na prvo tožbo navadno še le čez tri do štiri mesece prvi narok napové in to v rednih in okrajšanih pravnih, in potem se navadno vsi naroki odkladajo na tri me-

va, dragoceno a vendar naravno okinčana; črni, dolgi, razvezani lasje pokrivajo jej tilnik, črne svitile njene oči žarijo se v žarkih pojemajoče solnčne svitlobe. Zamišljeno gleda, a vidi se, da mir in nemir se vojskujeta v njenem srei, da hladna vest poskuša dvoboj proti strahu i trepetu, koji od časa do časa njene ude potresa. Ne sliši, da se jej od druge strani jako podobna deklica približa, ne čuti mehke roke, katero jej je došla deva ljubeznivo i skrbno jo gledaje na glavo položila.

„Evfemija, sestrice mila!“ nagovori jo došla.

„A Dora! Si ti!! Njsem te zapazila“, odgovori milo tužno jo gledaje.

„Sree moje!“ nadaljuje Dora, „Evfemija, kaj pa je tebi, kaj vznemirja uže od včeraj tvoj duh, kaka mora tlači tvoje sree? Za Boga, prosim te, polajšaj svoje sree, povej mi, kaj te muči?“

„O Bog... sestra... jaz nesrečna, jaz izdajalka.“

„Ti izdajalka? Evfemija! Ti? Bili tebe zmotiti mogli abotni bogovi?“

„Ne, ne! Ne tako. Zvesta sem temu, komur smo zvetobo prisegli, nobena ne zem-ska, ne podzem-ska moč me ne bo prisilila odpovedati se onemu, katerega častimo kot zveličarja sveta. Raje naj me prej ovi valovi v svojo globino požrò! Toda vedi: Sempronij, oni razujzdani pagan, bil je sinoči, ko si ti strijca Valentinijana obiskat šla — tukaj pri meni, prosil je mojo roko, a odbila sem mu jo, v navdušenju sem se izdala, da sem Kristova nevesta. O kak je postal, kako mu je obraz zbledel, kako je s zobmi škripal. Groze se i žuga po-gub vsem našim bratom je odšel. Moj Bog, kaj bo iz tega? Ne bojim se za svojo glavo, ne, veselim se umreti, da bom prej s Jezusom združena. Todà, ko bi naš sivolasi škof, naš Valentinijan, Erazma, Tekla,

sece. Tako ravnanje pa zakasnuje konečno rešenje pravnih, prizadene dosti stroškov in dela škodo strankam in cesarskemu erarju, ker uči skušnjo, da čim hitreje pravde tečejo, tem bolj se pravde množijo in tem več dobička na kolekih c. erarju dajajo.

Še druga prav huda neprilika pa tiči v združenji mestno-pooblaščen sodniji z okolico goriško; v mestu Gorici je namreč največ laških prebivalcev, goriška okolica pa je vsa slovenska. V tej sodniji je toraj ljudstvo različnih narodnosti, laške in slovenske, združeno. Nasledki temu so, da se nastavlja pri tej sodniji uradniki, ki sicer laški ali le po redkem tudi slovenski jezik govorijo in pišejo. Ne le tedaj, da v tej sodniji slovensko uradovanje mogoče ni kakor je to slovenem v razvpitem členu 19. temeljnih prav zagotovljeno, je celó večina takih uradnikov, da Slovenca ne umejo.

Vsem tem neprilikam ni mogoče drugače v okom priti, kakor s tem, da se sopet loči okolica goriška od mestne pooblaščen sodniji in ustanovi za njo posebna okrajna sodnija v Gorici, in da ostane mestno-pooblaščen sodnija z omenjenim področjem za mesto Gorico, kakor je to že bilo pred letom 1854.

Ako se v poštév vzame, da ima okolica goriška brez mesta Gorice, 15 županij in 30202 duš, mora se priznati, da sme ona zahtevati, da se za njo ustanovi posebna okrajna sodnija, in to tem več, ako se pomisli, da šteje n. pr. okrajna sodnija v Cirknem le 8724 duš.

Ta nova okrajna sodnija bi ne prizadejala državi nikakih stroškov, kajti ti bi se pokrivali samo s koleki in še bi kaj čistega dobička ostalo, in vrh tega bi vse dediščine davščine bile čist dohodek. Gledé na to, da hitro in cenó oskrbljevanje pravnih zadev dela narode zadovoljne in vladi udane; gledé, da se to za okolico goriško ne da drugače doseči, kakor s tem, da se loči okolica goriška od mestno-pooblaščen sodniji, gledé na vse zgoraj omenjene druge tehtne razloge podaja slovensko-narodno politiško-društvo „Gorica“ visokemu c. k. ministerstvu prošnjo, naj bi v zmislu

§. 2 postave od 11. junija 1868 št. 59 po storjenih potrebnih korakih, okolico goriško, ki je sedaj z mestno-pooblaščen sodnijo v Gorici združena, od te sodnije ločiti in zanjo posebno okrajno sodnijo v Gorici ustanoviti blagovolilo.

Nekaj o šolah in šolskih postavah.

II. *)

Ako bi vže hoteli skrečiti hojo v šolo, naj bi se to godilo rajši od spodej, ker po tem bi mladina velike škode ne trpela; — šolala bi se malo let, ali to z vspehom. Naše šole ne bi bile pri tolikem pomanjkanju učiteljev prenapolnjene, otroci bi redno napredovali; — v šoli bi bilo živahnejše, — šole bi postale resnično zavodi — prave ljudske šole, a ne pestovalnice. — Živahno in resno podučevanje odgoji stalno marljivo mladino, iz katere je pričakovati značajnih mož in žen; šola-pestovalnica pa plitve omahljive glavice. Človeku je to najljubše, za kar se je naj več trudil. Ako ne bode otrok žrtvoval za nauk časa in truda, bo li nauk in šolo visoko cenil? — Kar je igraje dobil, igrača mu bode.

§§. 21. in 22. postave od 10. marca 1870 bi se po preuredbi dežel. zbora glasila: § 21. „Da se izračuni znesek, ki je za vsako učiteljsko mesto odločen, razdelijo se šolske občine po poprečni ceni za življenje najpotrebnejših reči in po drugih krajnih okolnostih na 3 vrste.“

„To razdelitev napravi dežel. šolski svet. . . .“ § 22. „Najmanjši znesek gotove letno plače, katerega ima učitelj pravico tirjati, znaša: v občinah I. vrste 600 gld., v občinah II. vrste 500 gld. in v občinah III. vrste 400 gld.“

Ta dva §§ sta le v tem spremenjena, da je odpadla 4. vrsta šolskih občin z učiteljsko letno plačo 300 gld.; vse drugo bistveno je ostalo. Po § 21. se bodo toraj razdelili šolski krogi v šolske občine treh vrst, po ravno tem načelu (po poprečni ceni za življenje najpotrebnejših reči. . .) kakor so bile leta 1869 razvrstene. Da

*) Glej štev. 14. „Gl.“

ni ta podlaga merodajna, rekel bi, za našo deželo popolnoma brez veljave, na katero se nihče ne more opirati, bode menda slehernemu dovolj jasno. Vendar naj navêdem v pojasnilo izgled tistim, ki se sè sedanjimi šol. postavami malo pečajo. Po gori omenjenim § so bile šol. občine leta 1869 razvrstene, po katerem je prišla črniška šolska občina v II. vrsto, šempaska v III. in oseška v IV. vrsto; ali kanalska v II. ročinjska v III. in gorenjopoljska v IV. vrsto itd. Ne najdemo ga, ki bi si upal trditi — a gotovo ne dokazati, da je v Šempasu živež dražji, nego v Oseku; v Črničah dražji, nego v Šempasu itd. Naopak se pa prav lahko dokaže, da v vseh 3 imenovanih krajih je živež domačega pridelka enake cene; inostranski pridelki pa da so v večih krajih vse priročniše, n. pr. stacune, rokodelci, mesnica, pošta, lekarnica itd. Stanovniki manjših krajev izdajo marsikateri sold za donašanje drobnine iz večih krajev. Podlaga razdelitvi šol. občin je toraj le imaginarna (domišljena), ki se z dejanskimi razmerami dežele ne sklada. Deželni šol. svet ne imajoč nobene stalne, določene podlage, razdelil bode naj brže naše šolske občine na dve vrsti, ker I. vrste bodo najbrže samo ljudske šole v Gorici, takó, da precej po vpeljavi novo prevstrojene šolske postave ne bode marsikateri občini ne pravično ne ugodno.

V slehnem stanu nahajamo več vrst služeb, takó, postavimo, pri vojaki, pri duhovščini itd.; da se so vpeljale tudi pri šolstvu — naj mlajšemu stanu — razne vrste plačil, je vrlo koristno in pospevalno za šolstvo. Bodete pa dve vrsti plačil, zadovoljili učitelje? Bodo se mari mladi učitelji prizadevali, pomakniti se na višjo stopnjo; trudili se in prizadevali dolžnosti svojega stanu natančno spolnovati; brigali se po svojem stanu in peklicu se dalje izobraževati ako nimajo upanja, da bi na boljšo stopnjo dospeli — in to vsled pičlega števila služeb II. vrste?

Razvrstitev šolskih občin sega globokeje v šolstvo nego se na prvi pogled zdi; zato trdim da bi se morala ne le 4. vrsta pridržati, ampak pristavila naj bi se še 5.

ko bi drugi bratje i sestre, ko bi nedolžna kri zavoljo mene . . .“

„Evfemija! Predraga, pomiri se, pomiri! Ne bo tako zlo, i če tudi bi nevihta nad nami vstala, vedi, da ti nijsi kriva, da je božja volja, da pride čez nas grenka skušnjo. Reči si morala, kar si rekla. Vendar če hočeš, pojutrnjem je Gospodov dan, prašale bodeve našega častitega škofa. Suzenij Kaji je zvest i vdan nam brat, spremljal nas bo . . . a tiho, nekdo se bliža.“

Komaj Dora to izgovori, pred nju stopi ponosen Rimljan; vidi se mu da je plemenitega stanu; razne brazde po obrazu pričajo, da vojni šum i krik mu nij neznan; dragocena toga pokriva mu možka ramena, levica drži mogočen, dvorezen, dolg meč. Plamen šviga iz oči, ustna trepetajo a vendar možko zakriva dušno svojo vznurjenost.

„Salvete! Zdravstvujti hčerke!“ doni iz njegovih ust ter se vsede na njihovo stran.

„Ave pater!“ odmeva se nježnji odzdrav.

„Evfemija!“ obrne se oče h starejši, „Evfemija! čas je da resno premišljujemo o tvojej bodočnosti, vzrastla si; treba si pojiskati sodruga za pot tvojega življenja.“

„O oče!“ vsklikne deva blede kot smrt.

„Kaj!? Slušalo boš. Dogovoril sem se s Sempronijem; poroko hočemo praznovati v teku meseca dni.“

„Predragi oče, nij mogoče to. Jaz sem se zavezala za vse dni, zvestobo, koju . .“

„Toraj je res!“ rjove razljuteni oče, toraj je res, kar je, kakor sem mislil, kvasil Sempronij; tedaj je resnica, da ti hčer plemenitega Rimljana si se udala brezvernikom. O bogovi! bogovi! Jupiter, kde imaš svoj strel, Vulkan, kde je tvoj bat, Mars kde tvoje orožje . .“

„Oče! oče!“ vskikneti devi.

„Ne oče, ne, ljuta guja, ampak orodje osvete v rokah bogov.“ — Rekši i z vznurjeno desnico potegne ojstri meč izza pasa ter zasuknivši ga nad glavo, rjove kot de-

reča zver zamahne nad Evfemijo. Todà devici kot brzonogi jelen poskočiti na noge ter spustite se pred vznurjenim očetom v beg; — kajti življenje akoravno grenko je vendar le sladko — oče za njima, one pred njim v dir i skok prek obala sinjega adrijskega morja. A glej čudo! angelj nedolžnosti čuva nad nedolžnostjo: očetu se spodtakne, pade ter v nezavesti obleži. Preden se oče zave gzinile ste devici, kot da bi je globina morja požrla. Razsrden vstane oče, jezè i togotè se, s zobmi škripaje vrne se v opustošeno svojo palačo, izdajaje svoje hčeri pogubi i peklu, proklinjeva je njih nevhaležnost; ubožec! nij poznal moči onega, koji je dejal: „Vsak, ki zapusti svojo hišo, ali brate, ali sestre, ali očeta ali mater zarad mojega imena, stotero se mu bo povrnilo i večno življenje bo dobil.“

(Dalje prih.)

ali celó 6. vrsta šolskih občin. Razumè se, da razloček učiteljske plače med posamesnimi vrstami ne bi bil 100 gld., ampak morda 50 ali še manj.

Pri tej priložnosti naj navêdem naèelo, po katerem naj bi se šolske občine razvrstile, katero mi je nek šolnik razkladal, in katero tudi meni dopada, ker se mi zdi na sleherno stran pravično. Šolske občine naj bi se razdelile po številu otrok in po neposrednih davkih dotične šolske občine. Ker, kolikor več dela za splošno omiko, za napredek in blagostanje, toliko več truda ima; po vsej pravici mu toraj tiče večja odškodnina. Kolikor več davkov plačuje šolska občina, toliko več doprinese ona k vzdrževanju šolstva istega okraja; toraj po pravici lahko zahteva zmožnejšega in boljšega učitelja. Po taki razdelitvi bi se ne godila krivica nobeni občini. Bliže ležeče vasi bi se rade združile v eno veliko šolsko občino, ker bi po tem imele eno dobro šolo mesto dveh slabih ali srednjih. Občine bi se ne mogle pritoževati, ker tam, kjer številke govore, potihnejo vsi drugi razlogi.

§ 32 postave 10. marcija 1870, ki določuje opravilne doklade šol. voditeljem — naj so ravnatelj ali nadučitelj, — je deželni zbor opravilne doklade kar z dvojko delil; odbivši isto popolnoma na dvorazrednicah, in pustivši na večrazrednicah le polovico. O tem bi se dalo mnogo za in proti govoriti; naj rečem tudi jaz svojo.

Voditelj šole naj je eno-dvo-ali večrazrednice je ud krajnega šolsk. sveta in kot tak so-odgovoren za šol. premoženje, a posebej še za vradna pisma, za red in disciplino v šoli itd. Ker se njegovo delo in skrb njegova množi sè številom razredov, takó bi bilo najpravičnejše, da bi voditelja odškodovali po številu razredov, ki jih vodi. Vže voditelj enorazrednice naj bi vžival malo opravilno doklado po 20 ali 30 gld. na leto, na dvorazrednici dvakrat toliko na trirazrednici trikrat toliko itd. Tako je deželni zbor koroški vže leta 1871 spremenil deželno postavo v tej zadevi, odločivši vsakemu voditelju za vsak razred po 30 gld. brez razločka na vrsto šolske občine, v kateri služi, kar je visoka vlada potrdila, in je vže zdavnej v dejanju izpeljano. Enako postavo imajo salisburška in druge dežele.

Dopiši.

Od beneške meje. 12. aprila. Pred letom je pisal „Glas“ prav jedrnat o potrebi i napravi meščanskih šol v naših trgih. Reč sicer na videz počiva a v dejanji ni tako.

Kdor pozna delavnost sedanjega deželnega šolskega nadzornika i njegovo domorodno ljubezen do ljudske šole ter omike, kdor pozna njegovo uravnavo ljudskih šol na Stajerskem; si pač lahko misli, da tudi pri nas ne bode počival, dokler šol boljše ne uravna, kolikor je namreč mogoče pri sedanjih postavah i okoliščinah. Prvi korak je uže storjen. Naš dež. šolski nadzornik je bil pred velikonočjo ves mesec pri naučnem ministerstvu v svetih zaradi uravnave ljudskih šol. Slišimo, da prvi sad tega posvetovanja bo menda ta, da se vsaj deloma uresniči splošnja želja, koja je „Glas“ uže mnogokrat i krepko povdarjal,

da naši trgi dobodo jako potrebne meščanske šole. Te bodo toliko večje važnosti, ker v sedanjem času kmetu skoraj ni več mogoče sina pošiljati v mesto, i ker bodo menda z bolj zdravim blagom pripravnici segale pod pazduho.

Da pri sedanjih učiteljskih močeh omenjeni napredek uravnava ljudske šole ne more biti delo enega leta je jasno, ali vsaj mali začetek želimo i tudi menda smemo upati za prihodnje šolsko leto. Naj se zgodi!

Iz Dornberga, 12. aprila. — („Glasovi“ v Dornbergu — puntarji), tako je pisala „Soča“ št. 11 po sporočilu tukajšnjega, dobro znanega poročevalca svojega. Zakaj se je prepir — o puntu mi tukaj ne vemo — vnel, to je zamolčal; imel je tudi vzrok o tem molčati; pač pa je brenil po našem občespoštovanem kaplanu zaradi njegovih govorov v cerkvi, češ da so pedantni, pohujšljivi za mladino. O ti nedolžno jagnje, kaj neki te je tako zbadlo? — G. kaplan je razlagal pri krš. nauku šesto zapoved božjo. Mi smo bili pričujoči, pa se ne spominjamo, da bi bili slišali le eno besedo spodtikljivo za mladino; spregovoril je pa h koncu prav resne besede, ki so se nekaterim prav prilagale, nar brž dopisniku samemu; ker le oni pes cvili, kojega vdariš. — Zakaj se je pa bil prepir vnel ono nedeljo? Mi smo mislili o tem molčati; saj ni možem pristojno, paziti na vsako žabje regljanje, kedarkoli se oglasi. Ali Dornberška žaba se je v 15. št. „Soče“ sopet oglasila in kvakala o našem kaplanu glede njegovih naukov.

Vzrok prepira je bil ta: Starašinstvo je 8. svečana sklenilo, da se imajo drevesca iz občinskega vrta domačim sosedom po dve in dve na dražbi prodati. — Odločeni dan dražbe pride, ali za dražbo so bile ostale le bolj revne in majhne drevesca, lepše in boljše je šestka tukajšnjih Sočanov popred izbrala in deloma sebi prihranila, deloma daljnim prijatom odposlala. Za zvršek pa niso marali občinarji, od tod prepir v občini. In ravno oni Mr., o katerim piše „S.“ da je miril, je nar več prepira delal; razume se, da je izmed šestke „Sočanov“. — Razun te šestke „Sočanov“ — je bila vsa občina razkačena vsled onega krivičnega početja, in po pravici.

Kaj pa je Dornberško „žabo“ vznemirilo, da je v 15. št. „S.“ sopet zakvakala? — Glejte velikonočni ponedeljek je g. kaplan v cerkvi govoril o dvojni ljubezni do Boga in do bližnjega in konečno dostavi: „Jest vem in spoznam, da vi moje nauke radi in z veseljem poslušate, bodite stanovitni v tem tudi za naprej, in ne posnemajte onega dopisnika nekega lista, ki pravi, da moj nauk je pedanten, dolgočasen in nič veljaven“. — Da je vam, g. dopisnik nauk g. kaplana, sploh beseda božja, dolgočasen, ni čuda, saj vam vedno v glavi vrti le: briškola, šipol itd. Kdo da ste, poznamo vas dobro, ko bi se ne bili tudi sami izdali, ko vas je vsa občina, da celo ves občinski zastop v živo prijel, zakaj da ne pustite v miru našega g. kaplana, katerega vsi spoštujemo in brez katerega bi žalostno bilo v naši fari. To Vam pa povemo, pustite našega

kaplana v miru; enkrat za vselej, drugače bomo z Vami postopali, kakor gre pobalinom. Ali ste že pozabili, kako se Vam je uni dan z nekim Pervačanom zgodilo. O tem škandalu ste imeli poročati, pa ste sopet molčali. — Kdo je vzr čil preteklo nedeljo ono nevoljo med farmani, kakor Vi. Kdo je puntar kakor Vi. — To za zdaj. Ako Vam ni zadosti, Vam postrežemo bolje; imamo še neki zgled Judeža Iskarjota.

S Tominskega. 15. aprila. — Velikonočne praznike je bil državni poslanec Winkler v Tominu in prišli so se mu poklonit nekteri župani, udje cestnih odborov, ter mu izrazili svoje zaupanje in prisrčno zahvalo, ker se je tako uspešno v drž. zboru potezal za njih (morda tudi svoje?) materialne koristi in pridobil nekoliko tisoč za neko cesto na Tominskem. Obljubil jim je neki, da jim hoče vsako leto, dokler bo drž. poslanec, nekaj na Danaji priberati in pomagati njih materialno stanje zboljšati.

Ko bi bili naši hribovski prebivalci boljši politiki in bi ne bili oslepljeni po neki sebični in sedaj vsegamogočni Tominski koteriji, bi drugače sodili Winkler-jevo postopanje v drž. zboru. Ne tajim sicer — česar tudi ne stori zadnji „Glasovi“, precej oportunitatni članek — da ta denarna podpora ne bo v korist hribovcem; ali ti tisoči bodo sčasoma tudi precej „slani“. Kaj nam pomaga, če imamo takega poslanca, ki sicer priberači nekaj tisoč goldinarjev, ter ž njimi zadovolji nekatere sebičneže, druge nevedne pa slepi; zraven pa se izneveri, ali vsaj ne sme ravnati po načelih, ktera zastopa narod slovenski in gotovo tudi ogromna večina njegovih volilcev? če se združi in brati sè zagrizenimi sovražniki narodnosti slovenske in cerkve katoliške? če v vsem prikimuje ministerstva in sedanjemu vladnemu sistemu? če z liberalci vred pomaga škofo in duhovščino vklepati v verige? (Glej zadnji Stremeyerjev govor v gosposki zbornici. — Ur.) Winkler je sicer rekel pri neki priložnosti, da bomo znali ceniti korist in vrednost novih konfessionalnih postav še le čez več let, ali tako drzen menda vendar ni, da bi mislil, da bomo prej verovali njegovim besedam, kakor besedam Pija IX in vseh drugih škofov Avstrijskih. Vsak pravi katoličan naj položi roko na srce in naj se praša, ali zamore še z mirno vestjo zagovarjati in odobravati, kar je papež obsodil in škofi soglasno zavrgli? Res žalostno je, da ne rečem kaj hujšega, da je mnogozasluženi Winkler tako daleč zabredel in tako zastopa katoliške Goriške Slovence; on ima morda za-se tudi dobre namene, ali njegovo sedanje postopanje gotovo ni hval vredno, ker s tem se širi med Goriškimi Slovenci politična korupcija.

—y—

Ogled.

Avstrija. Kdor je še kaj upanja imel do naše gosposke zbornice, da ona ne bo šla tako daleč v proticerkvenih postavah kakor zbornica poslancev, tega je razprava o prvi konfessionalni postavi popolnem preverila, da naša gosposka zbornica v svoji večini nič ne zastane v liberalizmu in radikalstvu od zbornice poslancev; kakor v-

selej, pokazala se je tudi zdaj le pajdašica in pokorni sluga slednje. Prva konfessionalna postava je bila sprejeta v gosposki zbornici z veliko večino glasov, kakor smo že zadnjič slutili. — Razprava o tej postavi se je začela 10. t. m. Nazoči so bili skoraj vsi cislajtanski škofje, ki so udje gosposke zbornice, razun peterih. Zadržani so bili, velevažne razprave se udeležiti: knezo-nadškofa Goriški in Zadrski, knez-škofje Solnograški, Ljubljanski in Vratislavski, koji slednji ima pravico sedeti tudi v naši gosposki zbornici, akoravno je sedež njegove škofije na Pruskem. Prvi dan so *zoper* postave govorili grof Falkenhayn, kardinal Rauscher, Tarnoczy in Schwarzenberg pa škofa Gasser in Wiery. Za postave pa Tschabuschnigg, Arneth, Neumann in Höfler. — Drugi dan 11. t. m. *proti*: škof Stepišnek, knez Uzartoriski in knez Windischgrätz; za pa Hye (nekdanji minister prava,) grof Hartig in grof Anton Auersperg. — Da bi imeli mi prostora saj glavne točke vsakega govornika posneti, bi naši bralci lahko sami sodili, kako plitvi in vsakdanji so bili ugovori liberalnih gospodov proti tehtnim dokazom konservativne in pravne stranke. — Med vsimi proti-govorniki, ki so nasvetovali, naj gosposka zbornica prejde na dnevni red o konfes. postavah, odlikoval se je, razun Leo Thun-a, kardinal Rauscher, nadškof Dunajski, znan že od nekdanj kot logičen, bistroumen govornik; izvrstni so bili tudi govori grofa Falkenhayn-a poročevalca manjšine, kardinala Schwarzenberg-a, škofa Briksenskega Gasserja. In vsem tem tehtnim dokazom so nasprotniki odgovarjali se sploh puhlimi frazami, kojih lahko vsak dan bereš v liberalnih časnikih. —

Kot čarobna repata zvezda med vsimi govorniki se je svetil pa konečni govor grofa Leo Thun-a, nekdanjega ministra za uk in bogočastje. Grof Leo Thun ima kot govornik evropejsko ime; v tem govoru je pa samega sebe prekosil. Njegov govor je bil tako bistroumen, tako sijajen, tako veličasten, da so prijatelji in neprijatelji strmeli. Celo nasprotni sovražni časniki so prisiljeni pripoznati, da tak govor bi bil osupnil angleški parlament ali nekdanji senat Napoleona III., da v pruski zbornici zastonj iščeš takega govornika. „Vaterland“ pa pravi, v angleškem parlamentu bi bili po takem govoru postavljeno saj odložili, povsod pa v Evropi, kjer so konstitucionalne vlade, bi bil prvi neogiblivi nasledek takega govora, da se parlament razpusti in vladni sistem prekucne. Pa naši gospodje v parlamentu imajo debelo slonovo kožo, ministri še debelejšo. Oni ostanejo gluhi in slepi proti vsakemu dokazu. — Ena glavnih točk Thun-ovega govora je bila ta: Ako je že dejansko v Avstriji politična brezverska stranka, s katero je treba računati, naj se razmere države do te stranke določijo in omejijo, kat. cerkev naj pa se pusti v miru. — Konečno nasvetuje tudi on, naj gosp. zbornica preide na dnevni red in s tim dokaže, da je še mogoče na-njo se zanašati in z njo govoriti; drugače bi bilo to nov in zadnji dokaz, da pravice ne išči več pri njej. — Vse zastonj! Njemu skuša ugovarjati zlahtni Lichtenfels, kot glavni proti-govornik večine, med tem pa

pade v omedlevico, da so ga morali nesti iz sobane. Vsa zbornica je bila preplašena in ministerstva predsednik kriči po dvorani: vode, vode!! — V resnici vode je treba tem gospodom, da si razgrete možgane ohladijo. — Prigoovor pravi, nomen-omen, pa pustimo to. Seja se je morala vsled tega pretrgati in odnesti do ponedeljka. Nasproti grof Thun-ovem govoru odlikoval se je Auersperg-ov s kavalirsko — trivialnostjo.

Domače novice.

(*Prezvisehi nadškof*) so 13. aprila delili v svoji domači kapeli nekaterim osebam visocega stanu prvo sv. obhajilo in sakrament sv. birme. Med 4 birmanci bil je tudi čez 50 let stari baron W. oče čvetero otrok.

(„*Slovenske Matice*“) udje so naprošeni, da odrajtajo do *konca tega meseca (aprila)* letnino za l. 1874 in tudi ostanke, kdor jih ima. — (Mnogi p. n. društveniki niso poslali še po knjige za l. 1873.)

Poverjenik goriški.

(*Na Vegrskem*) se je učitelj *Jak. Furlani* odpovedal službi zaveljo bolehnosti.

(*Prihodnji teden*) vlije v Ljubljani dvorni zvonar Samassa druge tri zvonove za sv. Goro. Tehtali bodo po velikosti 24, 9 in 6 centov. Na sv. Gori pripalajo prebivalec iz Ljubljanske tovarnice primerno stanovanje v zvoniku. Visela bota po dva in dva zvonova v vrsti, zarad tega je bilo potrebno nekoliko zvonik pripraviti, kar zopet novce stane. Akoravno so Slovenci do sedaj nepričakovano veliko darovali za to veličastno zvonilo, naj bi blagi darovalci ne pozabili, da se še vsak dar in darček hvaležno sprejema.

(*Pretečen ponedeljek*) je prišla deputacija iz Ajdovščine poklonit se in zahvalit državnemu poslanen Coronini-u za „obljubljeno“ ravnopravnost in vpeljavo narodnih jezikov v srednje naše šole. Tominci in tudi v Sežani so nekateri, ki bi radi na medvedovo kožo pili.

(*Volitve za mestno starešinstvo.*) Leta 1871 izvoljeni gg. Mihelič, Luzzatto, Marzini, Paternolli, Attems, Gorjup in Jona izstopijo, in mesto njih volili se bodo v pozneje naznanjenem času novi odborniki in sicer za prvi volilni razred 2, za drugi razred 4 in za tretji volilni razred tudi 3 zastopniki. Dnevi volitve se naznanijo pozneje, toliko pa zamoremo reči vže danes, da taka „klerikalna“ večina, kakoršna je sedaj z Isonzo-vim Perinelli-em na čelu, menda ne bode veliko truda prizadela, da se vgnjezdi, a klerikalna večina in Isonco-patron na čelu je vendar le -- ironija.

Razne vesti.

— *Družba sv. Mohora.* Ne manj ko lani se je število družnikov tudi letos izdatno pomnožilo; skoraj za 2000 bode letos število više kakor lani. Do konca aprila so bili neutrudljivi poverjeniki okoli 23.800 starih in novih udov pri družbi naznanili. Imenik za koledar se marljivo sestavlja in tiska; ko bode popolnoma sestavljen, naznani se natančno število udov po raznih škofijah.

— *H kmetijski družbi* za Koroško je pristopilo, odkar svoj časnik tudi v slovenskem jeziku izdaja, mnogo novih udov, kar je naj bolji dokaz, kako važen je bil sklep kmetijske družbe kterega smo po „Besedniku“ tudi mi priobčili.

— *Z Dolenskega se piše „Slovenca“:* Neka žena iz našega kraja je hotela svojemu na ljubljanskem gradu zaprtemu sinu za velikonočne praznike nekoliko postreči. Spekla mu je tedaj kolač, ter ga z meseno priklado vred nesla v Ljubljano, kjer se ji dovoli, da sme obiskati zaprtega sina in prinesene reči mu izročiti. Pa sin materi vse zopet da nazaj ter ji reče: „Mati nesite to, kar ste prinesli, zopet domú, ker povem vam, da se mi doma še nikdar tako dobro godilo ni, kakor tukaj.“ Ni tedaj čuda, da se ljudje, kterih nič več ni sram, ječe in zapora več ne bojé, ker dobro vedó, da imajo po ječah veliko boljše življenje, kakor doma.

— *Rojanska čitalnica* je darovala za zidanje „narodnega doma“ v Novem mestu 100 gl. Čitalnični odbor, kot stavbeni odbor n. d. se zahvaljuje za to zdatno podporo in vabi druga narodna društva ta čin pomemati.

— *Prepoved.* C. kr. namestništvo v Trstu ostro prepoveduje porabo dinamita, s kterim nekteri malopridni ribči ribe lovè, in obeča, da se uže snuje prav sposobna in ojtra postava, ktera bo sploh uredila vsa vodila za ribstvo.

— *Priporočenje banke „Slovenije.“* Slov. Gosp. piše: „Ker potečejo z letošnjim letom z večine zavarovanja župnijskih hiš in cerkev, je preč. Lavantinsko škofijstvo na prošnjo ravnateljstva banke „Slovenije“ naslednji razglas po škofiji razposlalo: Banka „Slovenija“ je zdaj vse svoje zaveznosti zvesto izvrševala, ima poglavitni namen: braniti, da denar iz naših dežel v tuje ne teče, in s čistim dohodkom podpirati domače dobrodejne naprave. Ravnateljstvo je tudi izreklo, da hoče vsako leto 5% čistega dohodka iz zavarovnine cerkvenih poslopij Lavantinske škofije izročati škofijstvu za cerkvene namene. Gledé na vse to priporoča škofijstvo banko „Slovenijo“ čast. duhovstvu, le da škofijstvo samo nobenega poročstva ali kake odgovornosti za bodočnost s tem ne prevzame, in tudl cerkvenim predstojništvom ne brani, ako se pri drugih zanesljivih društvi zavarovati hoté. — Upamo, da bodo sklenjeni računi ob priliki občnega zbora banke „Slovenije“ prihodnji mesec pokazali, da je zaupanja vredna.“ Enako vabilo in priporočilo razposlal je tudi ordinarijat Goriške nadškofije.

Borsni kurzi na Dunaji 16. aprila.

	gl. kr.
Enotni drž. dolg. v papirju . . .	69.25
„ „ „ „ srebru . . .	73.35
Drž. posojilo leta 1860 . . .	103.50
Akcije narodne banke . . .	960.—
Kreditne akcije . . .	101.50
London . . .	111.80
Napoleon d'or. . .	8.96
Cekini . . .	—
Adžjo srebra . . .	105.—